

СТАТИСТИКА, ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 658.5.012.1

Баланюк І.Ф.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту
 Гой Н.В.,
к.е. н., викладач кафедри управління
та бізнес-адміністрування
 ДВНЗ "Прикарпатський національний університет
 імені Василя Стефаника"

ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Balaniuk I.F.,
dr.sc.(econ.), prof., head of department of accouting and auditing
 Goy N.V.,
cand.sc.(econ.), lecturer department of
management and business administration
 VasyI Stefanyk Precarpathian National University

OPERATIONAL ANALYSIS IN THE SYSTEM OF MANAGING THE ENTERPRISES FOR PROCESSING AGRICULTURAL PRODUCTS

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарська діяльність підприємств із переробки сільськогосподарської продукції супроводжується безперервним обміном інформацією між його структурними ланками. Ефективність менеджменту на виробництві забезпечують раціональні оперативні управлінські рішення, що ґрунтуються на своєчасній, достатній і достовірній інформації. Оперативний аналіз є невід'ємною частиною роботи менеджерів у процесі прийняття управлінських рішень та реалізації функцій управління. Аналітичні результати використовуються на усіх етапах управлінської діяльності. Аналіз покликаний підвищити вірогідність та якість інформації щодо результативності виробничо-господарської діяльності підприємства із переробки сільськогосподарської продукції, слугує підґрунтям для прийняття своєчасних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми оперативного аналізу в системі менеджменту проводили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як А. Г. Поршнев, З. П. Румянцева, Н. А. Саломатін, Г. І. Купалова, О. Н. Гальчина, Т. А. Пожидаєва, М. І. Яцків, С. О. Заїка та ін. У їхніх працях обґрунтовано та розкрито сутність оперативного аналізу та особливості його організації в процесі прийняття управлінських рішень. Проте зміни умов господарювання підприємств із переробки сільськогосподарської продукції в конкурентному середовищі зумовлюють потребу в більш глибокому вивченні проблеми.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження значення оперативного аналізу в системі менеджменту підприємств із переробки сільськогосподарської продукції в умовах конкурентного середовища. Відповідно до мети дослідження були виокремлені завдання – дослідити літературні джерела на предмет визначення поняття "оперативний аналіз"; розкрити переваги, завдання, принципи, етапи оперативного аналізу; розглянути пропозиції щодо удосконалення організації оперативного аналізу у виробничих підрозділах; розробити методику проведення оперативного аналізу та визначення відхилення фактичних виробничих від нормативних планових показників у виробничому процесі підприємств із переробки сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оперативний аналіз дозволяє раціонально вибудовувати управлінські рішення щодо формування стратегічних та тактичних напрямків розвитку підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Аналітичні висновки на основі виявлення та оцінки слабких місць та недоліків виробничих процесів уможливають визначення шляхів обґрунтування оптимального розподілу повноважень менеджерів та меж їх відповідальності, сприятимуть удосконаленню системи менеджменту на підприємстві,

зокрема організаційної структури управління, удосконаленню організаційної культури, стилю та методів управління підприємством.

Основою побудови ефективної системи менеджменту на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції є оперативний облік та аналіз, за допомогою яких фактичні дані про хід виробництва порівнюються із нормативними. Водночас здійснюється реєстрація, накопичення та систематизація даних про роботу кожного підрозділу. Оперативний контроль забезпечує своєчасне надання інформації про відхилення в роботі переробного підприємства від визначених графіків випуску продукції шляхом зіставлення з даними оперативного обліку. Основним завданням оперативного обліку А. Г. Поршнев, З. П. Румянцева, Н. А. Саломатін вважають одержання інформації про результати діяльності підрозділів підприємства за певний період часу з метою їх використання для контролю та регулювання процесу виробництва, реалізацію якого забезпечить створення комплексної автоматизованої системи оперативного обліку [1, с. 637].

Вирішальне значення в підготовці інформації, яка необхідна для обґрунтування рішень щодо регулювання процесу виробництва, відіграє оперативний аналіз, який дає всебічну оцінку діяльності підприємства, визначає можливі альтернативні управлінські рішення та виявляє виробничі резерви [2, с. 511]. Г. І. Купалова характеризує оперативний аналіз як аналіз поточної діяльності підприємства, в межах якого відбувається її контроль [3, с. 84]. З огляду на це, О. Н. Гальчина та Т. А. Пожидаєва розглядають оперативний аналіз як повсякденне комплексне дослідження економічних явищ і процесів, а також їх змін і відхилень від плану [4, с. 197]. Таким чином, оперативний аналіз орієнтований на оцінку виконання короткотермінових завдань і, як правило, виконується за певними показниками, що періодично переглядаються [5, с. 37]. Своєчасність отримання інформації – головна перевага цього виду аналізу. М. І. Яцків зазначає, що оперативний аналіз має свої особливості, а саме: застосовується в системі оперативного управління як повсякденне вивчення діяльності підприємства з метою своєчасного втручання у процес виробництва для забезпечення безперервного й ефективного функціонування господарського механізму [6, с. 55]. Оперативний аналіз проводиться безпосередньо у процесі виробництва на підприємстві для швидкої об'єктивної оцінки господарських ситуацій, що склалися на окремих ділянках, і дає змогу своєчасно з'ясувати причини відхилень і прийняти відповідні управлінські рішення.

Досліджуючи аналіз виробничої діяльності підприємств АПК, С. О. Зайка, А. В. Півень зазначають, що для ефективного вирішення проблем постачання сировини і матеріалів, розпорядження й управління матеріальними запасами оперативний аналіз має здійснюватися безперервно у чітко визначених підрозділах господарства [7, с. 88]. Об'єктом оперативного економічного аналізу у підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції, що призначений для забезпечення зменшення собівартості продукції, є передусім дотримання норм витрачання сировини та матеріалів. Важливою передумовою для організації оперативного аналізу є наявність відповідної нормативної бази. Оперативний аналіз у підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції здійснюється за такими напрямками:

- оперативний аналіз забезпечення сировиною та матеріалами;
- оперативний аналіз виробництва продукції та її якості;
- оперативний аналіз реалізації виробленої продукції.

Оперативний аналіз сприяє своєчасному регулюванню процесу виробництва для підвищення його ефективності, продуктивності, покращення якості продукції [7, с. 93]. Результативність управління господарською діяльністю переробного підприємства передусім визначається належним інформаційним забезпеченням і продуманою організацією аналітичної роботи [8, с. 71]. На отримання ефективного результату від прийнятого рішення впливають такі фактори:

- якість, достовірність і оперативність отримання інформації;
- засоби передачі інформації (комп'ютерне та програмне забезпечення, наявність локальної або зовнішньої комп'ютерної мережі, правильна та ефективна схема документообігу тощо);
- наявність посередників інформації між постачальником та одержувачем;
- знання, досвід і кваліфікація працівників апарату управління;
- внутрішні та зовнішні ринкові фактори.

У процесі управління постійно відбувається обмін інформацією [9, с. 126]. Апарат управління потребує об'єктивної та оперативної інформації на певний момент часу, що залежить від функціональної побудови системи менеджменту, яка буде її використовувати. Аналітичне забезпечення оперативного менеджменту надасть змогу підвищити результати прийнятих рішень на якісно новий рівень, оскільки його метою є збір, оброблення, використання, зберігання, підтримка в належному стані баз даних, які гарантують своєчасне й надійне інформаційне забезпечення суб'єктів підприємництва нормативно-правовою, довідково-аналітичною, методичною, прогнозною та поточною інформацією, а також комплексом програмних засобів, потрібних для їх аналізу при формуванні оперативних управлінських рішень.

Оскільки підвищення ефективності менеджменту взаємопов'язано з рівнем аналітичного забезпечення, то керівники підприємства повинні володіти відповідною інформацією про стан і розвиток

виробничих процесів з метою підвищення результативності прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення цілей діяльності підприємств із переробки сільськогосподарської продукції.

Важливим для процесу управління є вирішення проблеми поєднання оперативного планування та оперативного обліку й аналізу в єдину систему. У розв'язанні цього завдання виникає низка питань, зокрема:

- облікові та планові показники є різними за видами (облік використовує фактичні дані, а для оперативного планування необхідні планові показники);
- керівники підприємств із переробки сільськогосподарської продукції скоротили кількість спеціалістів фінансових служб, залишивши тільки працівників бухгалтерії, які ведуть і планову роботу (як правило, в даній ситуації планова робота майже не ведеться);
- запровадження чіткого нормування й обліку використання виробничих ресурсів безпосередньо у підрозділах та оперативного подання звітності;
- функціональне об'єднання бухгалтерської, планової роботи та економічного аналізу як цілісної системи обробки інформації.

Розробка пропозицій щодо удосконалення системи менеджменту, яка дасть можливість проводити оперативний аналіз і контроль, вносити коригування у виробничий процес за будь-який період роботи, є актуальним завданням. Нами пропонується це зробити за допомогою залучення програмного забезпечення, комп'ютерної техніки, телефонного та інтернет-зв'язку для передачі інформації від керівника до виконавця і навпаки для забезпечення оперативності реагування на поточну виробничу ситуацію. На рис. 1. відображена схема організації оперативного аналізу у виробничих підрозділах підприємств із переробки сільськогосподарської продукції.

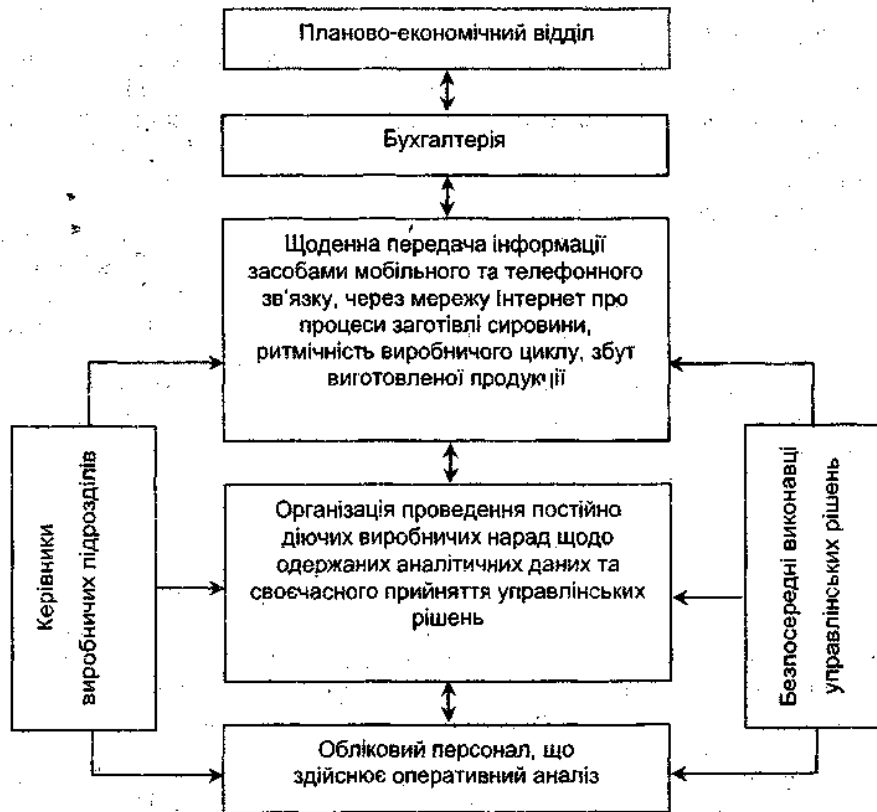

Рис. 1. Схема організації оперативного аналізу у виробничих підрозділах підприємств із переробки сільськогосподарської продукції

Джерело: узагальнено та доповнено авторами на основі [1–10]

Важливою ланкою цього процесу є чітка регламентація передачі інформації від керівника структурного підрозділу до безпосереднього виконавця управлінських завдань. Ключова роль у своєчасному забезпеченні інформацією відводиться обліковому персоналу, до функціональних обов'язків якого належить щоденне наповнення бази даних оперативною інформацією для проведення відповідного аналізу та здійснення контролю. Проведення постійно діючих виробничих нарад за допомогою засобів спецзв'язку забезпечить оперативність у реагуванні на виробничі ситуації та своєчасне їх коригування [10, с. 152].

Працівники бухгалтерії щоденно вносять до бази даних фактичну інформацію виробничих підрозділів про поточні виробничі витрати, обсяг виготовленої продукції, процес реалізації. Таким чином, на кінець кожного робочого дня за допомогою спеціалізованих комп'ютерних програм

одержують порівняння фактичних показників з плановими. В результаті, керівник виробничого підрозділу чи працівник бухгалтерії, одержавши потрібну інформацію, має можливість негайно її проаналізувати з метою подальшої організації процесу виробництва.

Для реалізації окреслених завдань управлінського персоналу доцільно забезпечити наступність етапів оперативного аналізу (рис. 2). Від дієвості запропонованої послідовності залежить ефективність і своєчасність прийняття обґрунтованих управлінських рішень, повнота та успішність виконання менеджерами своїх функцій у підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

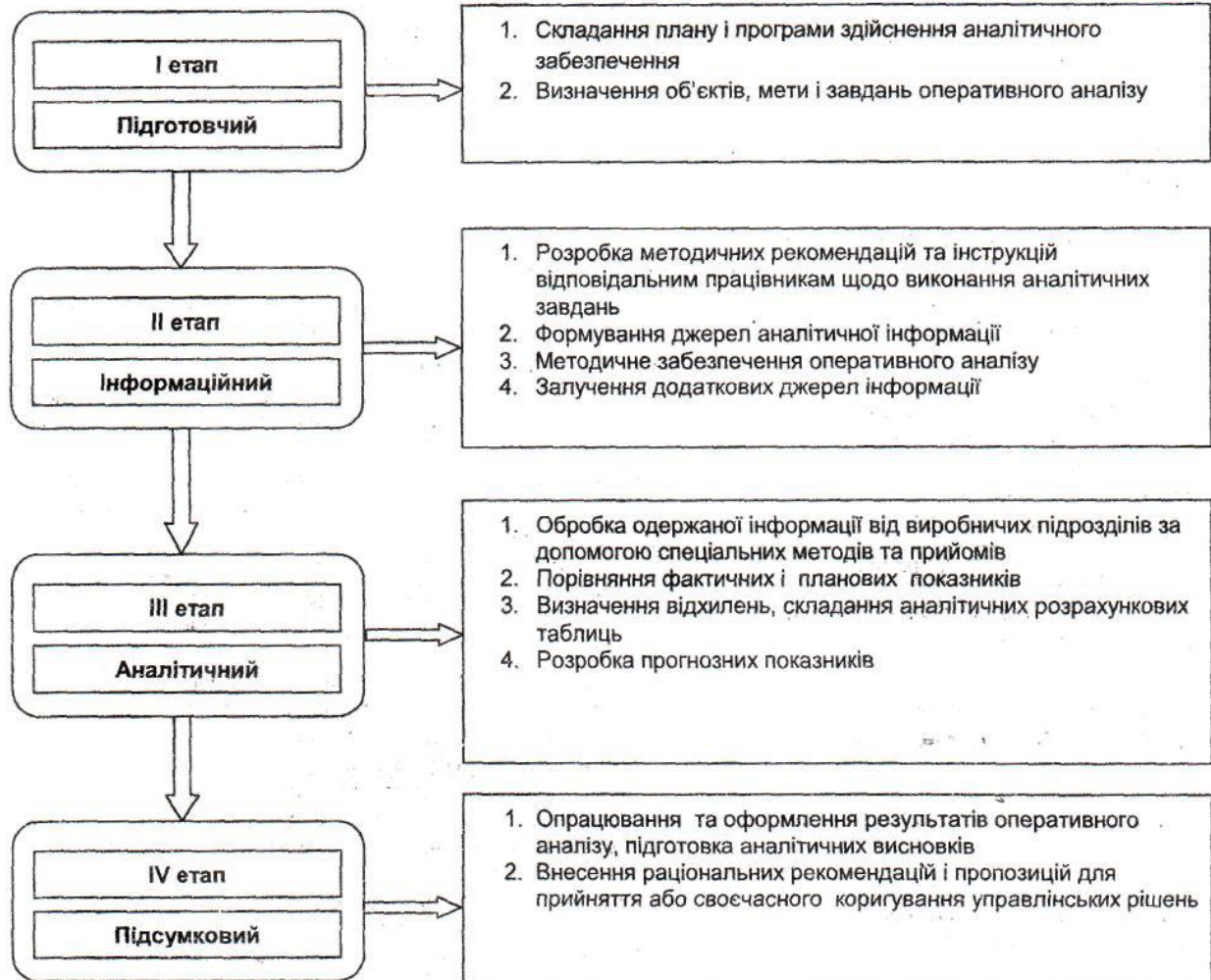

Рис. 2. Етапи організації аналітичного забезпечення системи менеджменту на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції

Джерело: узагальнено та доповнено авторами на основі [1–10]

Основою для організації аналітичного забезпечення є підготовчий етап, що забезпечує узгодження й деталізацію плану реалізації основних засад оперативного аналізу (визначаються мета, завдання та об'єкти дослідження).

Метою організації наступного інформаційного етапу є розробка методичних рекомендацій та інструкцій відповідальним працівникам щодо виконання аналітичних завдань. Інформаційний етап передбачає формування джерел аналітичної інформації, методичного забезпечення оперативного аналізу.

Одержані результати є важливими для реалізації управлінських рішень і контролю за їх виконанням.

Аналітичний етап забезпечує обробку необхідної інформації виробничих підрозділів за допомогою спеціальних методів та прийомів. На цьому етапі порівнюються фактичні й планові виробничі показники, визначаються відхилення, складаються аналітичні розрахункові таблиці, розробляються прогнозні показники.

Завершальний (підсумковий) етап організації аналітичного забезпечення передбачає опрацювання результатів аналізу та підготовку висновків, внесення раціональних рекомендацій і пропозицій для прийняття або коригування управлінських рішень.

Запропонований порядок організації оперативного аналізу забезпечить системність і

послідовність управлінських процесів у переробному підприємстві, сприятиме формуванню результативного інформаційно-аналітичного забезпечення оперативного менеджменту. Розробка методичного забезпечення оперативного аналізу (наявність методики та інструкцій, спеціальних програм, розрахункових форм) оптимізує управлінський процес, сприятиме об'єктивності оцінки виробничої діяльності підприємства із переробки сільськогосподарської продукції. Для ефективної організації оперативного аналізу необхідно врахувати вплив таких чинників, як кваліфікованість відповідальних працівників, технічне забезпечення аналітичного процесу.

Ми пропонуємо використовувати сформовану методику оперативного аналізу та визначення відхилення фактичних виробничих від нормативних планових показників у процесі управління переробного підприємства (табл. 1). Відхилення, які будуть зазначені при проведенні оперативного аналізу, є підґрунтям для належної організації менеджменту та коригування виробничих процесів. Оперативний аналіз здійснюється задля збільшення обсягів виробництва та реалізації товарів відповідного асортименту, розширення сфер діяльності підприємства із переробки сільськогосподарської продукції щодо закупівлі сировини, пошуку нових ринків збуту виробленої продукції.

Таблиця 1

Методика оперативного аналізу та визначення відхилення фактичних виробничих показників від планових

Об'єкти оперативного аналізу	Методика визначення відхилення
Оперативний аналіз заготівлі сировини	
Оперативний аналіз забезпечення ресурсами (заготівля сировини), що надійшли на переробку	(фактичний обсяг надходження сировини – плановий обсяг надходження сировини) x (планові витрати на одиницю виробленої продукції)
Оперативний аналіз використання сировини у процесі виробництва продукції	(фактичний обсяг переробленої сировини – плановий обсяг переробки сировини) x (планові витрати на одиницю виробленої продукції)
Оперативний аналіз процесу виробництва та реалізації продукції	
Оперативний аналіз виробленої продукції в натуральних вимірниках	(фактично виготовлено продукції – планове завдання щодо виробництва продукції) x (фактичний обсяг виробленої продукції)
Оперативний аналіз ритмічності та завантаженості виробничих потужностей підприємства	(показник фактичних обсягів виробленої продукції за визначений період – плановий показник виробництва продукції за вказаний період) x (фактичний обсяг виробленої продукції за період)
Оперативний аналіз обсягів виробленої продукції за асортиментом	(фактично виготовлено продукції за асортиментом – планове завдання щодо виробництва продукції згідно асортименту) x (фактичний обсяг виробленої продукції згідно асортименту)
Оперативний аналіз витрат сировини на виробництво продукції за період	(фактичні затрати сировини на вироблену продукцію – витрати сировини на виготовлення продукції згідно норм) x (фактичні витрати на одиницю виробленої продукції)
Оперативний аналіз собівартості продукції	(фактична собівартість виготовленої продукції – планові витрати на фактичне виробництво) x (фактична собівартість виготовленої продукції)
Оперативний аналіз обсягів реалізації виробленої продукції згідно асортиментного ряду	(фактично реалізовано продукції за асортиментом – планове завдання щодо реалізації продукції згідно асортименту) x (фактичний обсяг реалізованої продукції згідно асортименту)

Джерело: власні дослідження

На основі інформації, яка потрапляє до апарату управління, успішно здійснюється аналіз, виробляється, формується та приймається відповідне управлінське рішення щодо кожного виробничого процесу. У подальшому аналізується повнота виконання завдань та відповідно визначаються наступні управлінські розпорядження. Процес аналітичного забезпечення є безперервним, а для ефективного виконання поставлених завдань потрібно використовувати якісно організовану інформаційну систему.

Точність й оперативність економічної інформації є вирішальними факторами успішного розвитку підприємств із переробки сільськогосподарської продукції. Необхідною умовою досягнення оперативності та контрольованості управлінського процесу є застосування високотехнологічного інформаційного забезпечення, яке сприятиме вдосконаленню, підвищенню аналітичності та гнучкості системи менеджменту на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

Висновки з проведеного дослідження. Оперативний аналіз забезпечує щоденне комплексне дослідження економічних явищ і виробничих процесів, їх зміни та відхилення від плану для здійснення оперативного контролю на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції. Для успішної

реалізації прийнятих рішень потрібна не тільки вчасно отримана інформація, але й її достовірність і точність. Вирішення поставлених завдань на сучасному рівні можливе лише за умови одночасної реалізації технічних і організаційних заходів, спрямованих на підвищення ефективності аналітичного забезпечення. Окрім того, потрібно не тільки мати в своєму розпорядженні своєчасну і точну інформацію, але й уміти опрацьовувати її та робити узагальнення, ефективно втілювати їх в управлінські рішення. Тому необхідність присутності аналітичної складової в організації ефективної структури менеджменту безумовна, оскільки вона є основою для удосконалення управлінського процесу. Перспектива подальших розвідок у вирішенні порушеної проблеми пов'язана з критичною оцінкою наявного методичного інструментарію оперативного аналізу та розробкою напрямків його удосконалення.

Література

1. Поршнеv А. Г. Управление организацией / А. Г. Поршнеv, З. П. Румянцева, Н. А. Саломатин. – М. : ИНФРА–М, 2000. – 669 с.
2. Новицкий Н. И. Организация, планирование и управление производством / Н. И. Новицкий, В. П. Пашуто. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 576 с.
3. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу / Г. І. Купалова. – К. : Знання, 2008. – 639 с.
4. Гальчина О. Н. Теория экономического анализа / О. Н. Гальчина, Т. А. Пожидаева. – М. : ИТК "Дашков и К^о", 2009. – 236 с.
5. Чигринська О. С. Теорія економічного аналізу / О. С. Чигринська, Т. М. Власюк. – К. : Центр учбової літератури, 2006. – 232 с.
6. Яцків М. І. Теорія економічного аналізу / М. І. Яцків. – Львів : Світ, 1993. – 216 с.
7. Заїка С. О. Оперативний аналіз виробничої діяльності підприємств АПК : навчальний посібник / С. О. Заїка, А. В. Півень. – Х. : Міськдрук, 2010. – 113 с.
8. Гой Н. В. Інформаційне забезпечення оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції / Н. В. Гой // Механізми формування конкурентоспроможності продукції, підприємств і територій : Матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 11–12 жовт. 2012 р. – Хмельницький : Крок, 2012. – С. 70–72.
9. Завадський Й. С. Менеджмент. У 3 т. – Т. 1. / Й. С. Завадський. – К. : Вид-во Європ. ун-ту. – 2001. – 542 с.
10. Баланиук І. Ф. Оперативний менеджмент у м'ясопереробних підприємствах : монографія / І. Ф. Баланиук, Н. В. Гой. – Івано-Франківськ : ЛІК, 2016. – 220 с.

References

1. Porshnev, A.G., Rumyantseva, Z.P. and Salomatina, N.A. (2000), *Upravleniye orhanizatsiey* [Management of organization], INFRA-M, Moscow, Russia, 669 p.
2. Novitskiy, N.I. and Pashuto, V.P. (2007), *Organizatsiya, planirovaniye i upravleniye proizvodstvom* [Organization, planning and production management], Finance and statistics, Moscow, Russia, 576 p.
3. Kupalova, H.I. (2008), *Teoriia ekonomichnoho analizu* [Theory of economic analysis], Znannia, Kyiv, Ukraine, 639 p.
4. Halchyna, O.N. and Pozhidaeva, T.A. (2009), *Teoriya ekonomicheskoho analiza* [Theory of economic analysis], ITK "Dashkov and Co.", Moscow, Russia, 236 p.
5. Chyhyrnska, O.S. and Vlasiuk, T.M. (2006), *Teoriia ekonomichnoho analizu* [Theory of economic analysis], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 232 p.
6. Yatskiv, M.I. (1993), *Teoriia ekonomichnoho analizu* [Theory of economic analysis], Svit, Lviv, Ukraine, 216 p.
7. Zaika, S.O. and Piven, A.V. (2010), *Operatyvnyi analiz vyrobnychoi diialnosti pidpriemstv APK* [Operational analysis of the production of agricultural enterprises], tutorial, Miskdruk, Kharkov, Ukraine, 113 p.
8. Goy, N.V (2012), "Information support operational management of the business of processing agricultural products", *Mekhanizmy formuvannya konkurentospromozhnosti produktsiyi, pidpriyemstv i terytoriy. Materialy mizhnaronyi naukovopraktychnoyi internet-konferentsiyi* [The mechanisms of formation of competitive products, businesses and territories. Proceedings of the international scientific and practical internet conference], (Khmelnyskiy, 11-12 October 2012), Krok, pp. 70–72.
9. Zavadskiy, Y.S. (2001), *Menedzhment* [Management], textbook, Edit. European Univ., Kyiv, Ukraine, 542 p.
10. Balaniuk, I.F. and Goy, N.V. (2016), *Operatyvnyi menedzhment u miasopererobnykh pidpriemstvakh* [Operational management in meat processing plants], monograph, LİK, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 220 p.

and practical recommendations on organization of the system of currency regulation in Ukraine in the context of financial instability of the economy.

Methodology of research. The study used the following methods: empirical and theoretical research (analysis, synthesis and clustering) - the disclosure of the essence of the concept of the foreign exchange market and currency regulation mechanism in terms of transformation of the global monetary system and study of the role and position of currency regulation in an unstable economy; logical synthesis - in determining the characteristics of a retrospective analysis of the implementation of currency regulation; comparative and statistical analysis - the study of the features of the system of currency regulation in Ukraine.

Information and evidence base of scientific research form the laws of Ukraine, decrees of the President of Ukraine, regulations of the Cabinet of Ministers of Ukraine, the official data from the National Bank of Ukraine, the State Statistics Committee of Ukraine, the National Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine, analytical information of the International Monetary Fund, World Bank, European central bank, the US Federal Reserve and other financial institutions, statistical reports of research institutions and scientific publications of domestic and foreign researchers.

Findings. This article presents the current trends and prospects of the Ukrainian currency market. The article analyzes the main trends of the currency market of Ukraine in the global financial crisis, investigates the problematic aspects of the domestic system of currency regulation. The basic problem indicators, which include: the possibility of gradual devaluation of the hryvnia, which in turn adversely affects the macroeconomic development, the growth of dollarization and the need to further stimulate the market. To minimize the adverse effects of the global financial crisis prompted spending measures aimed at liberalizing the currency market.

Originality. The current situation, problems and prospects of the currency market in Ukraine, theoretical and methodological principles of scientific and methodological tools of the system of currency regulation in the context of the financial instability of the economy are analyzed and systematized; the features ensure balanced crisis currency regulation were determined; the ways of improvement of currency regulations in order to prevent the negative effects of economic shocks its substantiated.

Practical value. The use of theoretical generalizations and practical recommendations for developing a system of currency regulation countries resistant to crisis shocks.

Key words: National Bank of Ukraine, foreign exchange market, foreign currency, exchange rate, intervention.

Баланюк І.Ф., Гой Н.В. ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Мета – дослідження значення оперативного аналізу в системі менеджменту підприємств із переробки сільськогосподарської продукції в умовах конкурентного середовища.

Методика дослідження. У процесі дослідження використовувались загальнонаукові методи, зокрема: абстрактно-логічний – для виявлення сутності понять оперативний аналіз, управлінський процес, менеджмент; прогнозування – при визначенні перспектив розвитку системи менеджменту та організаційного забезпечення оперативного аналізу; діалектичного пізнання – для з'ясування стану розвитку підприємства в конкурентних умовах; монографічний – у вивченні основних принципів оперативного аналізу; порівняння – з метою формування ефективної методики оперативного аналізу для належної організації менеджменту та коригування виробничих процесів.

Результати дослідження. Визначено, що оперативний аналіз є невід'ємною частиною роботи менеджерів у процесі прийняття управлінських рішень та реалізації функцій управління. Доведено, що в сучасних умовах господарська діяльність підприємств із переробки сільськогосподарської продукції супроводжується безперервним обміном інформацією між його структурними ланками. Обґрунтовано завдання, принципи, переваги, основні етапи та напрями удосконалення оперативного аналізу в системі менеджменту підприємства. Деталізовано схему організації оперативного аналізу у виробничих підрозділах підприємств із переробки сільськогосподарської продукції. Встановлено, що основою побудови ефективної системи менеджменту на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції є оперативний облік та аналіз, за допомогою яких фактичні дані про хід виробництва порівнюються із нормативними. Запропоновано порядок організації оперативного аналізу, що забезпечить системність і послідовність управлінських процесів, сприятиме формуванню результативного інформаційно-аналітичного забезпечення менеджменту. Конкретизовано структуру оперативного аналізу відповідно до особливостей діяльності підприємств із переробки сільськогосподарської продукції.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у визначенні оперативного аналізу як важливої невід'ємної частини діяльності менеджерів у процесі прийняття управлінських рішень та реалізації функцій управління. Обґрунтовано, що в умовах конкурентного середовища оперативний аналіз забезпечує щоденне комплексне дослідження економічних явищ і виробничих процесів, їх зміни та відхилення від плану для здійснення оперативного контролю на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати наукового дослідження можуть бути використані для вирішення порушеної проблеми щодо оцінки наявного методичного інструментарію оперативного аналізу та розробки напрямків його удосконалення, що можливе за умови одночасної реалізації технічних і організаційних заходів, спрямованих на підвищення ефективності аналітичного забезпечення.

Ключові слова: оперативний аналіз, менеджмент, система, управлінський процес, підприємства із переробки сільськогосподарської продукції.

Баланюк І.Ф., Гой Н.В. ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМЕ МЕНЕДЖМЕНТА ПРІДПРИЯТИЙ ПО ПЕРЕРАБОТКЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЇ ПРОДУКЦІЇ

Цель – дослідження значення оперативного аналізу в системі менеджменту підприємств по переробці сільськогосподарської продукції в умовах конкурентної середовища.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи, в частині: абстрактно-логічний – для виявлення сутності понять оперативний аналіз, управлінський процес, менеджмент; прогнозування – при визначенні перспектив розвитку системи менеджменту і організаційного забезпечення оперативного аналізу; діалектичного пізнання, який використовувався при розгляді стану розвитку підприємств в конкурентних умовах; монографічний – при вивченні основних принципів оперативного аналізу; порівняння – для формування ефективного методу оперативного аналізу і належної організації менеджменту, корекції виробничих процесів.

Результати дослідження. Відзначено, що оперативний аналіз є невід'ємною частиною роботи менеджерів в процесі прийняття управлінських рішень і реалізації функцій управління. Доведено, що в сучасних умовах господарської діяльності підприємств по переробці сільськогосподарської продукції супроводжується неперервним обміном інформацією між його структурними ланками.

Обґрунтовані завдання, принципи, переваги, основні етапи і напрями удосконалення оперативного аналізу в системі менеджменту підприємств. Деталізовано схему організації оперативного аналізу в виробничих підрозділах підприємств по переробці сільськогосподарської продукції

Відзначено, що основою побудови ефективного менеджменту на підприємств по переробці сільськогосподарської продукції є оперативний облік і аналіз, з допомогою яких фактичні дані о ході виробництва порівнюються з нормативними. Предложено порядок організації оперативного аналізу для забезпечення системності і послідовності управлінських процесів, сприяючий формуванню результативного інформаційно-аналітичного забезпечення управління. Конкретизовано структуру оперативного аналізу в відповідності з особливостями виробничої діяльності підприємств по переробці сільськогосподарської продукції.

Наукова новизна результатів дослідження заключається в визначенні оперативного аналізу як важливої невід'ємної частини діяльності менеджерів в процесі прийняття управлінських рішень і реалізації функцій управління. Обґрунтовано, що в умовах конкурентної середовища оперативний аналіз забезпечує щоденне комплексне дослідження економічних явищ і виробничих процесів, їх зміни і відхилення від плану для здійснення оперативного контролю на підприємств по переробці сільськогосподарської продукції.

Практична значимість результатів дослідження. Отримані результати наукового дослідження можуть бути використані для вирішення проблеми оцінки наявного методичного інструментарію оперативного аналізу, для розробки напрямків його удосконалення, що можливо при умови одночасної реалізації технічних і організаційних заходів для підвищення ефективності аналітичного забезпечення.

Ключові слова: оперативний аналіз, менеджмент, система, управлінський процес, підприємства по переробці сільськогосподарської продукції.

Balanyuk I.F., Goy N.V. OPERATIONAL ANALYSIS IN THE SYSTEM OF MANAGING THE ENTERPRISES FOR PROCESSING AGRICULTURAL PRODUCTS

Purpose. The purpose of research is the significance of operational analysis in the system of managing the processing agricultural products enterprises in a competitive environment.

Methodology of research. In the course of study the general scientific methods have been used, including an abstract logic one - to identify the nature of operational analysis concepts, management process, management; forecasting method – to determine the prospects of the managing system development and organizational support of operational analysis; dialectical cognition method – to clarify the state of the company progress in a competitive environment; monographic method – to study the basic principles of operational analysis; comparison method – to develop effective methods of operational analysis for proper management organization and production processes adjustment.

Findings. It has been noted that operational analysis is an integral part of managers' work in decision-making and management functions implementation. It is proved that in contemporary situation the business activity of enterprises for processing agricultural products is accompanied by continuous exchange of information between the structural units.

The objectives, principles, advantages, basic stages and directions of operational analysis improvement in the system of company management have been substantiated. The scheme of organizing the operational analysis in enterprise production units for processing agricultural products has been worked out in detail.

It is noted that the operational accounting and analysis, by means of which the actual data of company progress are compared with the performance benchmarks, are the foundation of an effective management system at the enterprises for processing agricultural products. The organizational procedure of operational analysis has been suggested that will provide consistency and continuity of administrative processes, facilitate the formation of effective information and analytical support to management. The operational analysis structure has been specified according to the business characteristics of the enterprises for processing agricultural products.

Originality. The scientific novelty of the study results is in determination of the operational analysis as an important integral part of managers' activity in decision-making and management functions implementation. It has been proved that in a competitive environment the operational analysis provides a daily complex research of economic phenomena and production processes, their changes and deviations from the plan for carrying out the operational control at the enterprises for processing agricultural products.

Practical value. The results of scientific research can be used to solve the issues raised in assessing of existing methodological tools for operational analysis and development of trends for their improvement, which is possible only

under condition of simultaneous implementation of technical and organizational measures intended to improve the efficiency of analytical support.

Key words: operational analysis, management, system, management process, enterprises for processing agricultural products.

Кріль Я.Я., Юрченко О.Б. ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ КОМПЕНСАЦІЇ ПРАЦІВНИКУ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ОСОБИСТОГО МАЙНА

Мета. Метою дослідження є вивчення проблемних аспектів оподаткування, а також розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо нарахування та відображення в бухгалтерському обліку компенсації працівнику за використання його майна в діяльності підприємства.

Методика дослідження. У процесі дослідження використовувались загальнонаукові методи, такі як методи теоретичного узагальнення – для дослідження теоретичних основ та існуючих нормативно-правових засад обліку і оподаткування виплати компенсації працівнику за використання ним власного майна, системний підхід – для обґрунтування доцільності розмежування компенсації з огляду на вид майна працівника, оскільки, це впливає на вид цивільно-правових відносин та оподаткування.

Результати дослідження. Охарактеризовано основні засади використання власного майна працівника з огляду на його вид та сферу застосування. Визначено правові основи розмежування власного інструменту працівника, який використовується в процесі виконання ним трудової функції і згідно норм ПКУ не оподатковується ПДФО та іншого майна (в тому числі автомобіля), компенсація за використання якого вважається додатковим благом і включається до оподаткованого доходу фізичної особи. Сформовано перелік проблемних питань, які потребують уточнення з боку компетентних органів в процесі внесення змін до законодавства.

Наукова новизна результатів дослідження. Обґрунтовано, що облік та оподаткування компенсації працівнику за використання його особистого майна в господарській діяльності підприємства залежить, насамперед, від виду майна працівника, форми цивільно-правових відносин щодо виплати компенсації, а також сфери використання майна в розрізі видів діяльності підприємства.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження є основою для вирішення проблемних питань оподаткування нарахування та виплати компенсації працівнику за використання його власного майна в господарській діяльності підприємства усіх секторі економіки і можуть використовуватися обліковим апаратом будь-якого вітчизняного підприємства

Ключові слова: додаткове благо, єдиний внесок на соціальне страхування, компенсація, податок з доходів фізичних осіб, податкові витрати.

Кріль Я.Я., Юрченко О.Б. УЧЕТ И НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ КОМПЕНСАЦИИ РАБОТНИКУ ЗА ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛИЧНОГО ИМУЩЕСТВА

Цель. Целью исследования является изучение проблемных аспектов налогообложения, а также разработка теоретических и практических рекомендаций относительно начисления и отражения в бухгалтерском учете компенсации работнику за использование его имущества в деятельности предприятия.

Методика исследования. В процессе исследования использовались общенаучные методы, такие как методы теоретического обобщения – для исследования теоретических основ и существующих правовых основ учета и налогообложения выплаты компенсации работнику за использование им собственного имущества, системный подход – для обоснования целесообразности разграничения компенсации, учитывая вид имущества работника, поскольку это влияет на вид гражданско-правовых отношений и налогообложения.

Результаты исследования. Охарактеризованы основные направления использования собственного имущества работника с учетом его вида и сферы применения. Определены правовые основы разграничения собственного инструмента работника, который используется в процессе выполнения им трудовой функции и, согласно норм НКУ, не облагается НДФЛ и иного имущества (в том числе автомобиля), компенсация за использование которого считается дополнительным благом и включается в налогооблагаемый доход физического лица. Сформирован перечень проблемных вопросов, которые требуют уточнения со стороны компетентных органов в процессе внесения изменений в законодательство.

Научная новизна результатов исследования. Обосновано, что учет и налогообложение компенсации работнику за использование его личного имущества в хозяйственной деятельности предприятия зависит, прежде всего, от вида имущества работника, формы гражданско-правовых отношений по выплате компенсации, а также сферы использования имущества в разрезе видов деятельности предприятия.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования являются основой для решения проблемных вопросов налогообложения начисления и выплаты компенсации работнику за использование его личного имущества в хозяйственной деятельности предприятия всех секторов экономики и могут использоваться учетным аппаратом любого отечественного предприятия.

Ключевые слова: дополнительное благо, единый взнос на социальное страхование, компенсация, налог с доходов физических лиц, налоговые расходы.

Krili Ya.Ya., Yurchenko O.B. ACCOUNTING AND TAXATION OF EMPLOYEE COMPENSATION FOR THE USE OF PERSONAL PROPERTY

Purpose. The aim of this research is to study problematic aspects of taxation and development of theoretical and practical recommendations for the calculation and display the accounting of employee compensation for the use of his property in the activity of the enterprise.